

WYROK Z DNIA 8 MARCA 2012 R.

SNO 4/12

Przewodniczący: sędzia SN Wiesław Koziół.

Sędziowie SN: Roman Kuczyński (sprawozdawca), Jolanta Strusińska-Żukowska.

Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny z udziałem sędziego Sądu Apelacyjnego – Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Apelacyjnego oraz protokolanta po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 8 marca 2012 r. sprawy sędziego Sądu Okręgowego w związku z odwołaniem obrońcy obwinionej od wyroku Sądu Apelacyjnego – Sądu Dyscyplinarnego z dnia 26 października 2011 r., sygn. akt ASD (...),

u t r z y m a ł w m o c y zaskarżony wyrok.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 26 października 2011 r. Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny uznał, że sędzia Sądu Okręgowego popełniła przewinienie dyscyplinarne określone w art. 107 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070 ze zm.) polegające na tym, że wykonując obowiązki sędziego dopuściła się oczywistej i rażącej obrazy przepisów prawa, tj. art. 479¹⁸ § 2 k.p.c. w związku z art. 479¹⁴ § 1 k.p.c. w ten sposób, że w sprawie z powództwa HPL P. (...) Spółka z o.o. z siedzibą w P. przeciwko Firmie Budowlanej A. (...) M. (...) Spółka z o.o. w M. i T. W. o zapłatę, sygn. akt VI GC 8/07, wydała w dniu 26 marca 2007 r. wyrok zaoczny w stosunku do pozwanej firmy A. (...) M. (...) Spółka z o.o. w M., zasądzając całą dochodzoną należność, oraz nadała temu wyrokowi z urzędu rygor natychmiastowej wykonalności (art. 333 § 1 pkt 3 k.p.c.), przy czym wyrok zaoczny wydany został z naruszeniem 14-dniowego terminu do złożenia odpowiedzi na pozew, który to termin –

liczony od dnia 13 marca 2007 r. – upłynął w dniu 27 marca 2007 r., w wyniku czego Firma Budowlana A. (...) M. (...) Spółka z o.o. w M. wystąpiła przeciwko Skarbowi Państwa – Prezesowi Sądu Okręgowego w A. z powództwem o odszkodowanie z tytułu szkody, jaką poniósł powód na skutek wadliwości wydanego wyroku zaocznego i dokonanego zabezpieczenia na jego rachunkach bankowych wyliczając swoje straty, w oparciu o opinię biegłego, na kwotę 2 283 213,43 złotych (sygn. akt I C 672/08), pomimo bezspornego uchylecia postanowieniem z dnia 5 kwietnia 2007 roku rygoru natychmiastowej wykonalności. Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny jednocześnie umorzył postępowanie w zakresie wymierzenia kary dyscyplinarnej na podstawie art. 108 § 2 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych.

Sąd Apelacyjny ustalił, że obwiniona sędzia prowadziła sprawę VI GC 8/07 z powództwa PHL P. (...) Spółka z o. o. przeciwko Firmie Budowlanej A. (...) Spółka z o.o. oraz T. W. prowadzącemu działalność gospodarczą (usługi budowlane) o zapłatę kwoty 4 251 294 zł. Pozwana Firma Budowlana A. (...) została wezwana zarządzeniem z dnia 20 lutego 2007 r. do złożenia odpowiedzi na pozew w terminie 14 dni pod rygorem wydania wyroku zaocznego. Przesyłka została zwrócona Sądowi po dwukrotnym awizowaniu a z adnotacji poczty wynikało, że pozwana Spółka została ponownie zawiadomiona o przesyłce dnia 6 marca 2007 r. (karta 341 akt Sądu Okręgowego w A. VI GC 8/07). Tym samym termin odesłania przesyłki upłynął w dniu 13 marca 2007 r., zaś termin do złożenia odpowiedzi na pozew w dniu 27 marca 2007 r. i dopiero z tym dniem mógł być wydany wyrok zaoczny. Tymczasem obwiniona wydała taki wyrok o dzień wcześniej, a w dniu 28 marca 2007 r. na wniosek powoda obwiniona nadała wyrokowi zaocznemu z dnia 26 marca 2007 r. klauzulę wykonalności (k. 373 i 374 wyżej wymienionych akt sądowych) i na podstawie wydanego w tym samym dniu tytułu wykonawczego strona powodowa wszczęła w dniu 29 marca 2007 r. postępowanie egzekucyjne, w czasie którego w dniach 28 i 30 marca 2007 r. Komornik Rewiru II Sądu Apelacyjnego w A. (sygn. akt II Km 510/07) wyegzekwował z rachunku bankowego kwotę 1 036.640,83 zł i zajął jego wierzytelności na kwotę 331 092,14 zł.

Pozwana Firma Budowlana A. (...) odpowiedzi na pozew nie złożyła, ale w dniu 27 marca 2007 r. poinformowała Sąd, że termin do złożenia takiej odpowiedzi upłynie w dniu 28 marca 2007 r. W dniu 30 marca 2007 r. pozwana złożyła sprzeciw od wyroku zaocznego z dnia 26 marca 2007 r. wraz z wnioskiem o zawieszenie rygoru

natychmiastowej wykonalności i tego samego dnia (30 marca) Sąd ten rygor zawiesił. Ponadto w dniu 5 kwietnia 2007 r. obwiniona sędzia Sądu Okręgowego uchyliła rygor natychmiastowej wykonalności nadany wyrokowi zaocznemu, postanowieniem z dnia 26 marca 2007 r. z uzasadnieniem potrzeby zapobieżenia ujemnym konsekwencjom, jakie mogłyby wynikać dla strony pozwanej w związku z wykonywaniem wyroku zaocznego, wydanego z naruszeniem art. 479¹⁴ § 1 k.p.c. Postanowienie to wskutek zażalenia strony powodowej zostało przez Sąd Apelacyjny postanowieniem z dniem 1 czerwca 2007 r. uchylone jako pozbawione podstaw prawnych.

W związku z wydaniem w dniu 26 marca 2007 r. wyroku zaocznego z naruszeniem przepisów o dopuszczalności jego wydania i przeprowadzoną na jego podstawie egzekucją Firma Budowlana A. (...) M. (...) Spółka z o.o. wystąpiła przeciwko Skarbowi Państwa – Prezesowi Sądu Okręgowego w A. z powództwem o odszkodowanie w kwocie 1 833 862,03 zł. Powództwo to zostało, po dwuinstancyjnym rozpoznaniu, oddalone a Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 9 września 2011 r., sygn. akt I CSK (...), oddalił skargę kasacyjną Spółki.

Obwiniona nie kwestionowała ustaleń dokonanych w toku postępowania dyscyplinarnego i przyznała okoliczności związane z wydaniem wyroku zaocznego z dnia 26 czerwca 2006 r., jednakże nie przyznała się do popełnienia zarzucanego przewinienia służbowego z art. 107 § 1 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych wywodząc, że jej postępowanie nie stanowiło rażącej obrazy przepisów prawa.

Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny uznał, że obwiniona jest winna przewinienia służbowego, ponieważ w sposób oczywisty i rażący dopuściła się obrazy przepisów prawa, to jest art. 479¹⁸ § 2 w związku z art. 479¹⁴ § 1 k.p.c. Nie budzi bowiem wątpliwości, że dla wydanego w dniu 26 marca 2007 r. wyroku zaocznego nie zachodziły warunki formalne: pozwany miał jeszcze otwarty termin zastrzeżony do złożenia odpowiedzi na pozew, odpis pozwu nie został odebrany przez stronę pozwaną, poczta dokonywała dwukrotnej awizacji przesyłki i obwiniona sędzia jako referent w sprawie błędnie przyjęła, że termin do złożenia odpowiedzi na pozew upływa w dniu 26 marca 2007 r., podczas gdy faktycznie upływał dnia następnego. Pozwana Spółka w sprzeciwie od tego wyroku z dnia 30 marca 2007 r. zawarła wniosek o zawieszenie rygoru natychmiastowej wykonalności, który wprawdzie został wstrzymany niezwłocznie, postanowieniem z tego samego dnia, jednakże nastąpiło to już po wszczęciu przez

wierzyciela w dniu 29 marca 2007 r. postępowania egzekucyjnego, wyegzekwowania z rachunku bankowego dłużnika kwoty 1 036 640,83 zł i zajęciu wierzytelności na kwotę 331 092,14 zł. Czynności egzekucyjne zakłóciły działalność spółki A. (...) M. (...) i doprowadziły do wieloletnich sporów sądowych pomiędzy tą spółką a Skarbem Państwa. Jednocześnie obwiniona, świadoma popełnienia błędu – przedwczesnego wydania wyroku zaocznego – w celu zminimalizowania jego skutków – z urzędu wydała w dniu 5 kwietnia 2007 r. postanowienie uchylające nadany wyrokowi zaocznemu rygor natychmiastowej wykonalności, co nie miało umocowania w przepisach postępowania i dlatego też zostało uchylone przez Sąd Okręgowy a wydanie tego postanowienia mieściło się w przypisanym obwinionej przewinieniu dyscyplinarnym i zostało przez Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny ujęte w opisie przewinienia.

Wyrok Sądu Apelacyjnego – Sądu Dyscyplinarnego zaskarżyła do Sądu Najwyższego – Sądu Dyscyplinarnego obrońca obwinionej nazywając środek odwoławczy „apelacją”, w której zarzuciła naruszenie art. 14 § 1 k.p.k. w związku z art. 398 § 1 k.p.k. poprzez wykroczenie przez Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny poza granice skargi i uznanie obwinionej za winną dopuszczenia się przewinienia dyscyplinarnego za czyn, który nie był objęty wnioskiem rzecznika, błędy w ustaleniach faktycznych mających wpływ na treść wyroku i naruszenie art. 107 § 1 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych przez jego zastosowanie. Obrońca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie obwinionej od zarzucanego jej przewinienia dyscyplinarnego. W uzasadnieniu zarzutów obrońca podniosła, że wydanie przez obwinioną postanowienia z dnia 5 kwietnia 2007 r. uchylającego nadanie wyrokowi zaocznemu rygoru natychmiastowej wykonalności nie było ujęte w opisie czynu we wniosku sporządzonym przez rzecznika dyscyplinarnego a opis ten sprowadza się do obwinienia tylko o wydanie w dniu 26 marca 2007 r. wyroku zaocznego z naruszeniem art. 479¹⁰ § 2 k.p.c. w związku z art. 479¹⁴ § 1 k.p.c., a działania z dnia 26 marca 2007 r. i z 5 kwietnia 2007 r. są ze sobą niezwiązane i rozdzielone w czasie. Obrońca uznała także ustalenie, że wskutek działania obwinionej Firma Budowlana A. (...) poniosła szkodę, za dowolne, ponieważ roszczenia tej Firmy wobec Skarbu Państwa zostały w ostateczności prawomocnie oddalone, a w wyroku z dnia 9 września 2011 r., I CSK (...), Sąd Najwyższy podniósł, że pomiędzy wydaniem przez obwinioną wyroku zaocznego a dochodzoną przez Firmę A. (...) szkodą nie zachodził adekwatny związek przyczynowy.

Zdaniem obrońcy, brak szkody wynikającej z przedwczesnego wydania wyroku zaocznego, dyskusyjna i przyjęta przez Sąd Dyscyplinarny a wątpliwa „wieloletniość” sporu Firmy Budowlanej ze Skarbem Państwa nie nadają naruszeniu przez obwinioną prawa charakteru rażącego ani też nie zostało narażone na szwank dobro wymiaru sprawiedliwości, co prowadzi do wniosku, że do obwinionej nie powinien być stosowany przepis art. 107 § 1 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych.

Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny zważył, co następuje:

Na wstępie należy zauważyć, że zgodnie z art. 121 § 1 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych od wyroku sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji obwinionemu i rzecznikowi dyscyplinarnemu a także Krajowej Radzie Sądownictwa i Ministrowi Sprawiedliwości przysługuje odwołanie, a nie apelacja.

Co do meritum, zgodnie z art. 107 § 1 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oczywista i rażąca obraza przepisów prawa, której dopuścił się sędzia, stanowi przewinienie dyscyplinarne. Chodzi przy tym o obrazę przepisów dokonaną przez sędziego w trakcie wykonywania przez niego obowiązków służbowych, powierzonych mu – jako sędziemu – zadań. Obraza, o jakiej mowa w art. 107 § 1 Prawa o u.s.p. ma być oczywista a jest taka wówczas, gdy popełniony błąd jest łatwy do stwierdzenia, gdy bez głębszej analizy można zastosować właściwy przepis i gdy rozumienie przepisu prawa nie powinno budzić wątpliwości u przeciętnej osoby o kwalifikacjach prawniczych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2002 r., SNO 18/02, OSNSD z. I-II/2002, poz. 9). W przedmiotowej sprawie obwiniona przyznała się do wydania wyroku zaocznego o jeden dzień za wcześnie i do próby „konwalidacji” skutków wydania tego wyroku przez wydanie postanowienia z dnia 5 kwietnia 2007 r. bez jakiegokolwiek podstawy prawnej, co stwierdził Sąd Apelacyjny w postanowieniu z dnia 1 czerwca 2007 r. Zdaniem Sądu Najwyższego – Sądu Dyscyplinarnego oczywistość naruszenia przez obwinioną przepisów prawa nie budzi zatem wątpliwości. Z kolei ocena, czy obraza przepisów prawa jest rażąca, zależy od skutków tej obrazy, a w szczególności czy narusza istotne interesy stron i innych osób biorących udział w postępowaniu albo powoduje szkodę, bądź naraża na szwank dobro wymiaru sprawiedliwości lub sądu.

Zdaniem Sądu Najwyższego – Sądu Dyscyplinarnego w przedmiotowej sprawie wystąpiły przesłanki do oceny rażącego charakteru naruszenia przepisów prawa. Ocenie

tej nie sprzeciwia się sugerowane w odwołaniu przypuszczenie, że gdyby obwiniona wydała wyrok zaoczny w terminie o dzień później, to i tak wskutek rygoru natychmiastowej wykonalności i nadania klauzuli wykonalności strona pozwana poniosłaby konsekwencje finansowe. Jednakże wówczas byłyby to konsekwencje wyroku wydanego zgodnie z przepisami procedury cywilnej, od którego służyłyby środki prawne tą procedurą przewidziane, a wydawanie przez Sąd Apelacyjny postanowienia z dnia 1 czerwca 2007 r. uchylającego wydane przez obwinioną bezprawne postanowienie z dnia 5 kwietnia 2007 r. byłoby zasadne. Także gdyby Spółka A. (...) M. (...) jako dłużnik złożyła, po wydaniu przez obwinioną wyroku zaocznego wnioski o zawieszenie w trybie art. 820 k.p.c. postępowania egzekucyjnego – nie istniałaby przesłanka negatywna dla oddalenia jej roszczenia przeciwko Skarbowi Państwa.

Wydanie przez obwinioną przedwczesnego wyroku zaocznego wywołało szereg zdarzeń, które bez jego wydania w ogóle by nie wystąpiły: obwiniona nie wydałaby kolejnego postanowienia z dnia 5 kwietnia 2007 r., Firma Budowlana A. (...) nie wystąpiłaby z powództwem przeciwko Skarbowi Państwa – Prezesowi Sądu Okręgowego w A., co w medialnym przekazie wystawiało na szwank dobro wymiaru sprawiedliwości i sądu, proces trwał kilka lat – podtrzymując przez ten czas stan niepewności co do odpowiedzialności Państwa za funkcjonowanie jednej z jego władz i ich funkcjonariuszy. W tym aspekcie czyn obwinionej ocenić należy nie tylko jako oczywistą ale i rażącą obrazę przepisów prawa.

Odnosnie do zarzutu odwołania naruszenia art. 14 § 1 k.p.k. w związku z art. 398 § 1 k.p.k. zauważyć należy, że już we wniosku Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Apelacyjnego z dnia 15 października 2009 r. o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej podniesiona została bezprawność wydanego przez obwinioną postanowienia z dnia 5 kwietnia 2007 r., stwierdzona postanowieniem Sądu Apelacyjnego z dnia 1 czerwca 2007 r. W wyniku tego ostatniego postanowienia w mocy pozostało zabezpieczenie i zajęcie rachunków bankowych pozwanej Firmy Budowlanej A. (...), a więc wpłynęło na działalność gospodarczą tej firmy. Zapadły z naruszeniem prawa a wydany przez obwinioną wyrok zaoczny z dnia 26 marca 2007 r. zakończył swój byt prawny w pierwszej instancji dnia 11 lutego 2009 r. (wyrok Sądu Okręgowego, sygn. akt VI GC 8/07) a w drugiej instancji dnia 17 września 2009 r. (wyrok Sądu Apelacyjnego, sygn. akt I ACa 210/09). W pkt I zaskarżonego wyroku bezprawność wydania postanowienia z dnia

5 kwietnia 2007 r. jest przytoczona, a stanowi to ewidentny ciąg zdarzenia historycznego, jakim było wydanie wyroku zaocznego, to zaś było opisane zarówno we wniosku Rzecznika Dyscyplinarnego jak i w zarzucie obwinienia. Zdarzenie historyczne to pojęcie o szerszym znaczeniu niż pojęcie „czynu” obwinionego, polegającego na jego działaniu lub zaniechaniu. Sąd może zatem inaczej w porównaniu „z twierdzeniem oskarżyciela w akcie oskarżenia dokonać ustaleń w sprawie, nadać inną kwalifikację prawną stosowną do ustalonego stanu faktycznego, który może być niezgodny z twierdzeniem oskarżyciela” (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2011 r., III KK 366/10, OSNKW 2011, nr 6, poz. 51).

Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny uznaje zatem zarzut obrońcy obwinionej naruszenia art. 14 § 1 k.p.k. w związku z art. 398 § 1 k.p.k. za niezasadny.

Nie jest także uzasadniony zarzut błędu w ustaleniach faktycznych mających wpływ na treść wyroku. Jak już wyżej zauważono, pomiędzy datą wyroku zaocznego z dnia 26 marca 2007 r. a prawomocnym zakończeniem sporu pomiędzy uczestnikami tego procesu wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 17 września 2009 r. (I ACa 210/09), istniała niepewność prawna co do zasadności roszczeń, jednakże obowiązywało zabezpieczenie i zajęcie rachunków bankowych strony pozwanej, która skutki wyroku zaocznego wydanego niezgodnie z prawem uprawniona była wyartykułować jako szkodę.

W tym stanie rzeczy należy uznać, że w stosunku do obwinionej trafnie zastosowano przepis art. 107 § 1 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, i także ten zarzut odwołania jest bezzasadny.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny nie znalazł podstawy do uwzględnienia odwołania obwinionej i zaskarżony wyrok należało utrzymać w mocy na podstawie art. 456 k.p.k. w związku z art. 125 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych.